

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 20/04196
Arkivkode
Saksbehandler Dag Kvarstein

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	03.11.2020	82/20

Høringsuttalelse om kirkevalg - overordnede problemstillinger

**Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023 har behandlet saken i møte
03.11.2020 sak 82/20**

Møtebehandling

Forslag til endring av Kai Steffen Østensen:

1. Modell for listevalg ved valg av leke til bispedømmeråd og Kirkemøte

Høringsspørsmål

- Hvilken modell ønsker du/dere?

Modell B

- Har du/dere merknader til spørsmålet om modellvalg?

Modellen vil gi velgerne det handlingsrommet de trenger for å kunne ta del i kirkedemokratiet og bestemme hvem som skal representere dem i bispedømmeråd og på Kirkemøtet. Modellen styrker kirkedemokratiet og legger til rette for at flere kan engasjere seg i Den norske kirke. Modellen ivaretar også de bispedømmene hvor det ikke stilles egne nomineringslister ved at en nominasjonskomite settes ned for å finne kandidater. Kirkevalget bør skje på premissene til kirkas medlemmer.

Det er viktig at Kirkerådet tar innover seg at kirkedemokratiet ikke skal polarisere meningsmangfoldet, men styrke det.

Modell A heter det vil være kjent for velgerne. Utfordringen med denne er flere, slik Agder og Telemark bispedømmeråd ser det. Modell A skaper ulike typer lister som gjør det vanskeligere for velgerne og forstå kirkevalget. Det brukes som argument at modellen er kjent for velgerne, uten å beskrive hvordan dette kjennskapet er. Etter kirkevalget meldes det om at kirkevalgets ulike lister er vanskelige å forstå.

Det er også en utfordring at nominasjonskomiteens liste som i utgangspunktet er en personliste, fremstilles som en liste med et budskap forbeholdt en gruppe velgere. Det var utgangspunktet i Kirkevalget 2019. Modellen legger opp til at nominasjonskomiteens liste er godt balansert og ivaretar hele det kirkepolitiske miljøet. Det synes å være svært vanskelig nettopp fordi de som velges inn må ta stilling til saker de ikke nødvendigvis er enige i.

Agder og Telemark bispedømmeråd mener at modell B – på lik linje som modell A – ivaretar menighetene. Alle de som stiller til valg i Den norske kirke tilhører en menighet og har med seg sitt engasjement derfra. Det vil være feil å si at noen kandidater representerer en menighet mer enn andre.

- Har du/dere merknader til forslaget om forenklet ordning for valg av nominasjonskomité?

Denne løsningen vil bli aktuell dersom modell B blir vedtatt, og ingen nomineringsgrupper melder seg. Vi støtter i utgangspunktet fremgangsmåten med digitalt valg av nominasjonskomite der hvert menighetsråd kan foreslå en kandidat og har en stemme. Vi ønsker likevel å løfte noen merknader Kirkerådet må se nærmere på.

Vi er usikre på hvor håndterlig dette blir dersom de fleste menigheter foreslår en kandidat (110 menigheter i Agder og Telemark). Man kan vel forvente at den enkelte menighet stemmer på sin kandidat.

Den tidligere modellen med prostivise ordninger løste utfordringen med mange kandidater og like stemmetall, men var i liten grad kjønnsbalansert. Dersom det kommer inn mange forslag til kandidater fra menighetene, slik det foreslås, kan man kanskje forvente at det vil være mulig å sette sammen en komite med minst 40 prosent fra hvert kjønn.

2. Mulighet for å supplere lister og kandidater ved valg til menighetsråd

- Hvilke alternativ ønsker du/dere?

Vi støtter alternativ 4: Åpne opp for supplerende nominasjon uansett og en utsatt frist for innlevering av lister fra andre grupper.

- Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Det var kun etablert alternative lister i to menigheter under menighetsrådsvalget i 2019. Det har derfor ikke stor erfaring med forholdstallsvalg på menighetsnivå. Likevel mener Agder og Telemark bispedømmeråd at de som ønsker å stille lister, bør ha anledning til det. Vi ser det også som en styrke at nominasjonskomiteens listeforslag skal kunne suppleres ved for få forslag eller der kandidater ikke har mange nok støttespillere til å etablere sin egen liste. Det vil styrke kirkedemokratiets mangfold.

3. Kommunikasjon om lister og kandidater

- Hvilket alternativ ønsker du/dere?

Alternativ 2.

- Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Alternativ 2 ivaretar velgernes behov for å få vite noe om kandidatenes ståsted i det kirkepolitiske landskapet. Bispedømmekontorene kunne ved valget i 2019 kun presentere leksikalske opplysninger om kandidatene (CV), uten at kandidatens meninger kom frem. Dersom velgere skulle få vite mer om kandidatenes ståsted, måtte vedkommende søke seg/klikke seg videre til de ulike listenes egenpresentasjoner.

I samme presentasjon for hver av de ulike listene bør det linkes til listenes respektive nettsted, slik at velgerne enkelt kan finne den informasjonen de ønsker om de ulike listene.

Når det gjelder spørsmålet til kandidatene støtter vi et likelydende spørsmål til alle kandidater i bispedømmets presentasjon. Velgerne vil gis et grunnlag for å foreta seg et valg.

I de tilfeller hvor nominasjonskomiteens liste stiller valg, vil denne måten å rigge kommunikasjonen av valget på – gi alle mulighet til å vise seg frem for velgerne. Forslaget sikrer likebehandling av listene – og kandidatene.

4. Tid og sted for valg

Likt med forslag fra administrasjonen.

5. Personvalgregler

Likt med forslag fra administrasjonen.

6. Forhåndsstemming

Hvilket alternativ ønsker du/dere?

Alternativ 3: Fastsette felles nasjonale tidspunkt for forhåndsstemming. Dette vil da være et minimumskrav, valgstyrene kan organisere mer forhåndsstemming enn dette.

Har du/dere merknader til dette spørsmålet?

Det bør være noen overordnede felles tidspunkt som kommuniseres likt ut i alle bispedømmer og i alle sokn. På den måte gjør vi kirkevalget tilgjengelig for alle – og sikrer at informasjon som gis gjelder alle. Det vil være uheldig om kommunikasjonen fra et sokn på når forhåndsstemmingen skjer ikke når ut til alle velgere. Ressurser til å drive kommunikasjonsarbeid er allerede knapt i bispedømmene og i soknene, og det vil være en ekstra belastning i valgperioder, som med verste konsekvens kan svekke kirkedemokratiet.

Erfaringer fra tidligere års kirkevalg har pekt på at det har vært for dårlig informasjon om forhåndsstemming.

Forslag til endring fremmet av Kathrine Tallaksen Skjerdal:

Endringsforslag til høringsuttalelse om kirkevalg – overordnede problemstillinger

Hvilken modell ønsker dere?

Ingen av dem. Vi har et nytt forslag til modell. Denne beskrives under neste hørings spørsmål.

Har dere merknader til spørsmålet om modellvalg?

Dagens ordning («Modell A») har noen klare svakheter. Disse beskrives i høringsdokumentet.

Vi ønsker imidlertid ikke at kirkevalget skal være et rent listevalg, slik «Modell B» legger opp til, av følgende grunner:

1. Det prinsipielle: Å være kirke er noe annet enn å drive politikk. I kirka er vi grunnleggende sett på samme lag, selv om vi har ulike meninger. Partipolitikkens logikk er maktkamp. Når den ene vinner, taper den andre. I kirka, derimot, er vi lemmer på den samme kroppen. Hvis ett lem lider, lider hele kirkekroppen. Dermed er vi kalt til å samarbeide og bli vinnere sammen.

2. Vern om nyansene: Vi lever i en verden med sterke polariseringstendenser. Polarisering tilslører nyanser, og reduserer kompliserte saksforhold til høylydte slagord. Vi er redde for at rene listevalg vil bidra til å sementere de polariseringstendensene som allerede finnes i kirka. En polarisert debatt matcher hverdagen i kirkas valgte organer dårlig: De valgte organene i kirka behandler mange ulike saker. Skillelinjene i synspunkter varierer fra sak til sak, langs mange ulike akser. En valgordning bygd på prinsippet om personvalg vil tydeligere få frem de gode nyansene: Den enkelte kandidat er et helt menneske med meninger om en rekke ting, med mange ulike gruppetilhørigheter, og med sin unike livserfaring og kompetanse.

3. Det praktiske: Ulike lister («nomineringsgrupper») er et ganske nytt fenomen i det norske kirkelandskapet. Det finnes selvsagt en mengde organisasjoner og grupperinger, men få har karakter av «partier», så vi har langt fra en ferdig oppbygd partiflora. En overgang til rene

listevalg vil innebære at alle som ønsker å stille til valg til bispedømmeråd/kirkemøte, må bruke ressurser på å bygge opp en «partiorganisasjon». Det er grunn til å stille spørsmål ved om dette er rett bruk av tid og penger.

4. Det omdømmemessige: Alt i kirka vår, inkludert valgordning, bør gjenspeile kirkas «grunnverdier» - kjærlighet til venn og fiende, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, tålsomhet, ydmykhet og selvbeherskelse (Gal 5,22), og vi kan legge til: Vilje til å søke sannheten, løfte hverandre og ta alt i beste mening. Hvis vi ønsker at flere skal kjenne seg tiltrukket av kirkas fellesskap og ønske å bli en del av det, bør strategien være å handle og tale slik at folk sier «se, hvor de elsker hverandre», ikke «se, hvor de krangler». Vår antagelse er at rene listevalg, mer enn personvalg, vil bidra til å gi en oppkjøring til kirkevalgene som har litt for mange likhetstrekk med regulær valgkamp slik vi kjenner den fra politikken. Slik valgkamp er ikke alltid preget av verdiene over.

Finnes det så en tredje vei? Ja, vårt forslag er som følger:

De som ønsker å stemme ved kirkevalget, digitalt eller ved personlig oppmøte, presenteres for alle de valgbare kandidatene samlet «på ett Brett» for å markere at dette grunnleggende sett er et valg mellom ulike personer. Kandidatene kan gjerne presenteres i alfabetisk rekkefølge.

Noen kandidater vil være nominert av en nomineringsgruppe. Disse merkes tydelig med «Nominert av...» og så nomineringsgruppens logo og/eller navn. Det fastsettes et maksantall for hvor mange kandidater hver nomineringsgruppe kan nominere, for eksempel 15.

Noen kandidater vil være foreslått av menighetsrådene og nominert av nominasjonsmøter på prostinivå. Disse merkes tydelig med «Nominert fra X prosti.» Vi anbefaler prostivise nominasjonsmøter før hvert kirkevalg, med én representant fra hvert av prostiets menighetsråd. Disse møtene nominerer 2-4 kandidater blant de kandidatene som menighetsrådene har foreslått. Antall prostier per bispedømme varierer mellom tre og 11. Det regelfestes hvor mange kandidater som skal nomineres fra hvert prosti i det enkelte bispedømme. Ved at nominasjonen skjer på prostinivå, er det lettere å sikre kjønnsbalansen uten bruk av valgkomité/nominasjonskomité i det enkelte bispedømmet. I Oslo bispedømme får Døveprostiet mandat til å nominere kandidater på linje med de øvrige prostiene. (Samisk representasjon?)

Hver kandidat gis en grundig presentasjon som gir velgeren tilstrekkelig informasjon for å kunne foreta et informert valg. Denne presentasjonen bør blant annet inneholde alder, bosted, en forenklet CV og en selvpresentasjon hvor kandidaten beskriver sin bakgrunn, sine hjertesaker, sine synspunkter og sin motivasjon for å stille til valg. Det bør utarbeides en mal for disse presentasjonene for å sikre at de blir sammenliknbare i lengde og innhold. I den digitale presentasjonen av de kandidatene som er nominert av en nomineringsgruppe, inkluderes en lenke til nomineringsgruppens program og/eller nettside. I papirutgaven av kandidatpresentasjonen inkluderes nomineringsgruppens programmer, og henvisning til nettsiden deres.

Alternativt forslag til Kai Steffen Østensens endringsforslag under pkt 3 – Kommunikasjon om lister og kandidater fremmet av Terje Damman:

Alternativ 3

På prinsipielt grunnlag må det være de enkelte nomineringsgrupper/lister sitt ansvar å synliggjøre egne kirkepolitiske standpunkter overfor kirkevelgerne.

Alternativ 1 kan også fungere tilfredsstillende og dette anbefales sekundært.

Kai Steffen Østensen fremmet et tillegg i sitt forslag under pkt 1 siste setning:

Til modell B bør det også vurderes om man kan organisere ordningen slik at det ikke kan bli et valg kun med ett parti. Vurderingen må legges frem for Kirkemøte 2021.

Votering

Det ble votert over hvert punkt i høringen.

Pkt. 1:

Det ble først votert over Kathrine Tallaksen Skjerdal sitt forslag. Dette falt med 2 mot 7 stemmer.

Det ble deretter votert over stiftsdirektørens forslag (Alt A) satt opp mot forslag fremsatt av Kai Steffen Østensen (Alt B). Stiftsdirektørens forslag ble vedtatt med 5 stemmer mot 4 stemmer for forslag fremsatt av Kai Steffen Østensen.

Pkt 2: Ved votering ble stiftsdirektørens forslag til vedtak vedtatt med 5 stemmer mot forslag fremsatt av Kai Steffen Østensen som fikk 4 stemmer.

Pkt 3: Ved votering ble forslag fremsatt av Kai Steffen Østensen vedtatt med 8 stemmer mot stiftsdirektørens forslag som fikk 1 stemme

Pkt 4: Enstemmig vedtatt i tråd med stiftsdirektørens forslag til vedtak

Pkt 5: Stiftsdirektørens forslag til vedtak ble vedtatt med 8 mot 1 stemme.

Pkt 6: Ved votering ble stiftsdirektørens forslag til vedtak vedtatt med 5 stemmer mot forslag fremsatt av Kai Steffen Østensen som fikk 4 stemmer

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023s vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar forslaget til svar på høringspunktene slik det fremkommer av saksfremlegget, og med de endringer som følger av punktvis votering i møtet.